

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster ändras.

Enligt propositionen ska Institutet för hälsa och välfärd inte längre ingå avtal om produktion av skyddshemstjänster med tjänsteproducenterna utan fatta beslut om val av tjänsteproducenter. På den ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster ska statsunderstödslagen tillämpas. De särskilda grunderna för fördelning av ersättning slopas.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2019.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	3
1 INLEDNING.....	3
2 NULÄGE	3
2.1 Lagstiftning och praxis.....	3
2.1.1 Lagstiftning	3
2.1.2 Praxis	5
2.2 Internationell utveckling och jämförelse.....	7
2.3 Bedömning av nuläget	8
2.3.1 Uppdrag av gruppen för utvärdering av lagen om skyddshem.....	8
2.3.2. Ansvar för ordnande av skyddshemstjänster	8
2.3.3 Gällande lag om skyddshem.....	9
2.3.4 Tillräcklig finansiering av skyddshem och tillräckliga skyddshemstjänster ..	10
2.3.5 Krishjälp i relation till hjälp efter skyddshemsperiod	11
3 PROPOSITIONENS MÅL OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	12
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	13
4.1 Ekonomiska konsekvenser.....	13
4.2 Konsekvenser för myndigheterna	13
4.3 Konsekvenser för människorna.....	13
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	14
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	15
DETALJMOTIVERING	16
1 LAGFÖRSLAG	16
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	19
3 IKRAFTTRÄDANDE	20
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	20
LAGFÖRSLAG	21
Lag om ändring av lagen om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster.....	21
BILAGA	24
PARALLELLTEXT	24
Lag om ändring av lagen om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster.....	24

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Lagen om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster (1354/2014, nedan *lagen om skyddshem* eller *lagen*) trädde i kraft vid ingången av 2015. Genom lagen om skyddshem överfördes finansieringen av skyddshemstjänster till staten. Dessförinnan fanns det inga uttryckliga bestämmelser om finansiering av skyddshemstjänster, men i enlighet med den dåvarande socialvårdslagen (710/1982) var det kommunerna som ansvarade för finansieringen. Genom lagen föreskrevs det också att Institutet för hälsa och välfärd ansvarar för ordnandet och samordningen av skyddshemstjänster.

När riksdagen stiftade lagen om skyddshem godkände den samtidigt ett uttalande enligt vilket riksdagen förutsatte att regeringen följer lagens verkställande och bedömer hur ansvaret för anordnande och finansieringen av skyddshemsverksamheten fungerar liksom också hur väl krishjälpen fungerar i förhållande till systemet med social- och hälsovårdstjänster (se RSv 208/2014 rd). I detta syfte fanns vid social- och hälsovårdsministeriet 20.10.2015—31.12.2016 en grupp för uppföljning och utvärdering av verkställigheten av lagen om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster (STM048:00/2015, nedan gruppen för utvärdering av lagen om skyddshem). Denna regeringsproposition baserar sig på de ändringsbehov som påtalats av gruppen för utvärdering av lagen om skyddshem.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Lagstiftning

I 1 § i den gällande lagen om skyddshem anges syftet med lagen, som är att säkerställa nationellt högklassiga och heltäckande skyddshemstjänster för personer som är utsatta för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld.

Enligt 2 § innehåller lagen bestämmelser om de grunder som iakttas vid betalning av ersättning med statsmedel till aktörer som producerar skyddshemstjänster. I paragrafens 2 mom. föreskrivs särskilt om att lagen även tillämpas på kommunala skyddshem och producenter av kommunala skyddshemstjänster.

I lagens 3—5 § definieras begreppen skyddshem, våld i nära relationer och skyddshemstjänster. I lagens 5 § 3 mom. finns dessutom ett bemyndigande, enligt vilket genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får utfärdas närmare bestämmelser om skyddshemstjänster.

I lagens 6 § föreskrivs det om klienter i skyddshemsverksamheten. Enligt paragrafens 1 mom. erbjuds skyddshemstjänster i första hand åt personer som har blivit utsatta för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld och åt medföljande minderåriga barn. Skyddshemstjänster kan enligt 2 mom. även tillhandahållas i fall som kan jämföras med våld i nära relationer för att hjälpa personer som behöver hjälp, om hjälpen motsvarar offrets behov av hjälp och om hjälpen inte orsakar skada eller medför fara för andra som befinner sig i skyddshemmet.

Enligt lagens 6 § 3 mom. får en person söka sig till vilket som helst av de skyddshem som tillhandahåller skyddshemstjänster, förutsatt att där finns plats.

Lagens 7 § gäller uppgifter som sköts av Institutet för hälsa och välfärd. Institutet för hälsa och välfärd har som uppgift att sörja för den riksomfattande tillgången på skyddshemstjänster, ingå avtal om produktion av skyddshemstjänster med tjänsteproducenter och ansvara för den riksomfattande samordningen av skyddshemstjänsterna som helhet i samarbete med de skyddshem som har ingått avtal.

I lagens 8 § föreskrivs om förutsättningar för produktion av skyddshemstjänster. Enligt paragrafens 1 mom. väljer Institutet för hälsa och välfärd till producenter av skyddshemstjänster sådana aktörer som har ett giltigt tillstånd enligt lagen om privat socialservice (922/2011). De anställda hos tjänsteproducenten ska i enlighet med paragrafens 3 mom. ha tillräcklig utbildning, arbetserfarenhet och insikt i krisarbete inom våld i nära relationer. Personalen ska omfatta ett tillräckligt antal representanter för olika yrkesgrupper. Utöver detta kan personalen omfatta sakkunniga i tjänsteproducentens specialområde inom krisarbete.

Enligt 8 § 4 mom. i lagen får närmare bestämmelser om förutsättningarna för produktion av skyddshemstjänster utfärdas genom förordning av statsrådet. Med stöd av lagen har statsrådets förordning om förutsättningar för produktion av skyddshemstjänster (598/2015, nedan *skyddshemsförordningen*) utfärdats. Enligt 1 § 1 mom. i skyddshemsförordningen ska en ansvarig person vid ett skyddshem ha den behörighet som anges i 3 § i lagen om behörighetsvillkor för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005) samt förtrogenhet med området och arbetserfarenhet av krisarbete inom våld i nära relationer. Enligt övergångsbestämmelsen i 3 § 2 mom. i skyddshemsförordningen fortsätter en ansvarig person som är verksam vid ett skyddshem den 1 januari 2015, har avlagt högskoleexamen och har minst tre års arbetserfarenhet vid skyddshem att vara behörig för uppgiften som ansvarig person till och med 31 december 2019.

Enligt 1 § 2 mom. i skyddshemsförordningen ska en person som ger stöd och vägledning vid ett skyddshem ha sådan högskoleexamen inom social- och hälsovården som avses i lagen om behörighetsvillkor för yrkesutbildad personal inom socialvården eller i lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården (559/1994) samt förtrogenhet med och arbetserfarenhet av krisarbete inom våld i nära relationer. Enligt 3 § 3 mom. i förordningen fortsätter personer som arbetar med stöd och vägledning den 1 januari 2015 att vara behöriga för den uppgiften till och med den 31 december 2019, om de har fått utbildning för långsiktigt krisarbete inom våld i nära relationer av den som producerar skyddshemstjänster, har förtrogenhet med krisarbete inom våld i nära relationer och minst tre års arbetserfarenhet vid skyddshem.

Enligt 1 § 3 mom. i skyddshemsförordningen ska personer som arbetar med barn ha lämplig högskoleexamen och tillräcklig specialisering för arbete med traumatiserade barn.

I 9 § i den gällande lagen om skyddshem föreskrivs det om avtalet om produktion av skyddshemstjänster. Det ingås enligt 1 mom. för högst fem år i sänder och i avtalet ska det intas en bestämmelse enligt vilken den ersättning som betalas årligen är beroende av det anslag som reserverats för detta ändamål i statsbudgeten. I paragrafens 2 mom. föreskrivs om de frågor man ska komma överens om i avtalet. Dessa är till exempel antalet familjeplatser på skyddshemmet, verksamhetsområde, antalet anställda och utbildning som arrangeras för personalen.

Lagens 10 § avser ersättning som betalas av statens medel åt producenter av skyddshemstjänster. Institutet för hälsa och välfärd delar ut ersättningen i förskott till de tjänsteproducenter som har ingått avtal om produktion av skyddshemstjänster. Enligt paragrafens 3 mom. beaktas som grunder för fördelningen invånarantalet i tjänsteproducentens verksamhetsområde och kostnaderna för skyddshemstjänsterna året innan finansåret samt tjänsteproducentens uppgifter för den pågående räkenskapsperioden och nästa års budgetförslag. I paragrafens 4 mom. föreskrivs om hur ersättningen bestäms när avtal ingås med en ny tjänsteproducent.

Enligt paragrafens 5 mom. får närmare bestämmelser om viktning av bestämningsgrunderna för den ersättning som betalas av statens medel och om fördelning av ersättningen utfärdas genom förordning av statsrådet. En sådan specificerad reglering har dock hittills inte utfärdats.

I 11 § 1 mom. i lagen föreskrivs om redovisning för användning av ersättning som varje producent av tjänster ska ge Institutet för hälsa och välfärd årligen. Paragrafens 2 mom. gäller ny utdelning av återbetalda ersättningar, som Institutet för hälsa och välfärd beslutar om. Enligt paragrafens 3 mom. får närmare bestämmelser om utbetalning av ersättning som delas ut av statens medel, om redovisningens innehåll och om grunderna för återbetalning och ny utdelning av ersättning utfärdas genom förordning av statsrådet. En sådan specificerad reglering har dock hittills inte utfärdats.

Enligt 12 § 1 mom. i lagen svarar social- och hälsovårdsministeriet för den allmänna ledningen, styrningen och tillsynen av skyddshemsverksamhetens finansiering, medan Institutet för hälsa och välfärd svarar för samordningen och styrningen av den riksomfattande skyddshemsverksamheten enligt paragrafens 2 mom. Övervakningen av skyddshemsverksamheten hör enligt paragrafens 3 mom. till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården samt regionförvaltningsverken.

I lagens 13 § föreskrivs om tillämpning av statsunderstödslagen (688/2001) på ersättning som ska betalas till tjänsteproducenter. Fastän ersättningen baserar sig på avtalet, tillämpas på den olika bestämmelser i statsunderstödslagen. Som statsunderstödstagare betraktas i denna lag producenterna av skyddshemstjänster och som statsbidragsmyndighet betraktas social- och hälsovårdsministeriet.

2.1.2 Praxis

Finansiering av skyddshem

Före den gällande lagen om skyddshem ankom finansierings- och organiseringsansvaret på kommunerna i enlighet med dåvarande socialvårdslag. Då finansierades skyddshemstjänsternas verksamhet i regel antingen genom kundspecifika betalningsförbindelser som kommunen betalade, genom köptjänstavtal eller en kombination av dessa. Sätillvida kommunerna producerade tjänsten, beaktades finansieringen av skyddshem i kommunens budget.

Sedan ingången av 2015 har skyddshemmen varit finansierade av staten, och anslagen för skyddshemsverksamhet har ökat avsevärt under den tid som staten har haft finansieringsansvar för verksamheten. I budgeten för 2015 fanns för skyddshemsverksamhet anvisat sammanlagt 11,55 miljoner euro, varav 250 000 euro var avsedda för att garantera Institutets för hälsa och välfärd resurser. I statsbudgeten för 2017 har 13,55 miljoner euro reserverats för skyddshemsverksamhetens utgifter. Anslaget får användas för att betala ersättning enligt den gällande lagen om skyddshem åt producenter av skyddshemstjänster samt för att avlöna ett antal anställda motsvarande högst tre årsverken åt Institutet för hälsa och välfärd för handlednings-, drifts-, kvalitetskontroll-, utvecklings- och förvaltningsuppgifter i anknytning till skyddshemsverksamhet och för andra konsumtionsutgifter.

I planen för de offentliga finanserna för 2016—2019 har det konstaterats att den statliga finansiering som reserverats för skyddshemsverksamhetens utgifter ökar under ramperioden i enlighet med tidigare rambeslut årligen med 2 miljoner euro till 17,55 miljoner euro. Dessutom beslutade man i regeringens halvtidsöversyn i april 2017 att tillgången på och omfattningen av skyddshemsplatser förbättras med en nivåförhöjning på 2 miljoner euro från och med 2018. När de höjningar som det har beslutats om tidigare räknas in torde anslagen för skyddshemmen att stiga till 19,55 miljoner euro 2019.

Skyddshem och producenter av skyddshemstjänster

I Finland fanns det 23 statsfinansierade skyddshem 2017 och i dem sammanlagt 143 familjeplatser, dvs. platser för en vuxen och medföljande minderåriga barn. Antalet skyddshem och familjeplatser har ökat klart från 2015, då finansieringen av skyddshemmen överfördes på statens ansvar; i slutet av ifrågavarande år fanns det 19 skyddshem och 114 familjeplatser.

Största delen av de skyddshemstjänster som erhåller statlig finansiering produceras på föreningsbasis: 16 skyddshem upprätthålls av organisationer inom tredje sektorn 2017. Kommunerna upprätthåller i sin tur sammanlagt sju skyddshem. Kommunerna producerar dock inte denna skyddshemstjänst som en tjänst i enlighet med socialvårdslagen (1301/2014) utan får för denna statlig finansiering på motsvarande sätt som de övriga tjänsteproducenterna.

Institutet för hälsa och välfärd genomförde 2016 i samarbete med mödra- och skyddshemmet i Uleåborg och samkommunen för social och hälsovården i Kajanaland (nedan *Kajanalands social- och hälsovård*) ett pilotprojekt som gällde ett så kallat fjärrskyddshem. Syftet med projektet var bland annat att skapa en modell för fjärrskyddshem som kan tillämpas på Kajanalands region och andra glesbygdsområden. I projektet var skyddshemmets fjärrenhet ordnad i barnhemmet i Kajana som upprätthålls av Kajanalands social- och hälsovård.

I projektet bodde klienterna i fjärrenheten i Kajana, medan det psykosociala stödet erbjöds via fjärrförbindelser från mödra- och skyddshemmet i Uleåborg. Fjärrenheten hade en familjeplats, och under året var sammanlagt 30 vuxna och barn klienter i fjärrenheten.

I projektet testades fjärrhjälp i skyddshemsarbetet, utvärderades fjärrskyddshemsmodellens möjligheter och de resurser som den kräver, förstärktes det lokala samarbetet och ökades medvetenheten om tjänsten i Kajanalands region. Under projektet skapades en modell, med vilken verksamheten med fjärrskyddshem kan genomföras i Kajanaland och andra glest bebodda områden. Skyddshemmets fjärrenhet som upprätthålls av Kajanalands social- och hälsovård har fått statlig finansiering från början av 2017. Modellen för fjärrskyddshem beskrivs närmare i Institutets för hälsa och välfärd publikation ”Etäturvakotihankkeen loppuraportti” (Institutets för hälsa och välfärd publikationer 2017).

Skyddshemsstatistik

År 2016 var det totala antalet klienter på skyddshem 3 535. Jämfört med föregående år ökade klientantalet med 16 %.

Av de klienter vars ålder statistikfördes var 1 801 vuxna och 1 726 barn. Av de vuxna klienter vars kön statistikfördes var 1 701 kvinnor och 100 män. Den största åldersgruppen var barn under 4 år, som var 19 % av alla klienter på skyddshem. Den näststörsta klientgruppen var 25—34-åringar, som motsvarade 18 % av alla klienter.

De vuxna klienterna som sökt sig till skyddshem meddelade att de upplevt 6 163 former av våld, vilket innebär att en klient har upplevt i genomsnitt 3,4 olika former av våld. Talet berättar inte hur många gånger klienten har upplevt våld, utan hur många olika typer av våldsförmer denna har upplevt. Den mest allmänna formen av våld var psykiskt våld, som 84 % av de vuxna klienterna hade varit utsatta för. Fysiskt våld hade i sin tur 68 % av de vuxna klienterna varit utsatta för. Skyddshemmets barnklienter hade i sin tur sammanlagt 1 939 erfarenheter av våld, dvs. i genomsnitt 1,1 erfarenheter av våld per barn. Av barnen hade 53 % blivit utsatta för våld, och dessutom hade 22 % upplevt psykiskt våld och 10 % fysiskt våld.

Våldet som de vuxna klienterna rapporterade om ledde till sammanlagt 537 brottsanmälningar. Våldet som barnen upplevt ledde i sin tur framför allt till barnskyddsanmälningar, vilka gjordes 843, medan brottsanmälningar gjordes i 83 fall. Från ett barns situation var det möjligt att statistikföra ett fall som flera anmälningar.

På grund av utrymmesbrist måste uppskattningsvis 1 198 klienter dirigeras till ett annat skyddshem under året. Klienter måste dirigeras till andra skyddshem framför allt från skyddshemmen i huvudstadsregionen. Antalet klienter som dirigerats till ett annat skyddshem omfattar dock även klientens och myndighetens platsförfrågningar. Det är alltså möjligt att flera aktörer gör förfrågningar om en plats på skyddshem för en klient, varvid en och samma klient syns i statistiken flera gånger. Å andra sidan innehåller antalet även situationer där den som gjort platsförfrågan har statistikförts som en person, fastän denna haft andra medföljande personer till skyddshemmet. Det finns ingen tillgänglig information om hur många klienter som sökte sig till ett skyddshem dit de blivit anvisad på grund av utrymmesbrist.

Antalet klienter i skyddshemmen varierade från skyddshem till skyddshem. Tre skyddshem hade under 2016 över 300 klienter, fyra skyddshem 200—300 klienter, åtta skyddshem 100—200 klienter och fyra skyddshem under 100 klienter.

Antalet familjeplatser på skyddshemmen varierar mellan 3 och 11 beroende på skyddshem. Det finns ingen bindande definition om hur många klienter en familjeplats får ha.

Boendedygn på skyddshemmen var under året sammanlagt 52 461, och i genomsnitt var en klient på skyddshemmet 15 dygn. Längden av skyddshemsperioden statistikfördes för klienter som fyllt 15 år. De var 1 904. Av klienterna var 801 under en vecka på skyddshem, 813 mellan en vecka och 30 dygn och 340 över 30 dygn.

Skyddshemmens klienter och det våld som de upplevt, längden på skyddshemsperioden samt antalet familjeplatser på skyddshem från 2016 har närmare beskrivits i Institutets för hälsa och välfärd publikation ”Turvakotipalvelut 2016” (Institutets för hälsa och välfärd statistikrapport 17/2017).

Kvalitetsrekommendationer för skyddshem och utbildning av tjänsteproducenter

Institutet för hälsa och välfärd publicerade 2013 en handbok ”Nationella kvalitetsrekommendationer för skyddshemstjänster”. Handboken har utarbetats innan den gällande lagen om skyddshem trädde i kraft, då kommunerna ännu ansvarade för anordnandet av skyddshemstjänster. Rekommendationerna som presenteras i handboken gällande till exempel egenskaper som krävs av lokaler och anteckning av klientuppgifter är trots allt fortfarande delvis aktuella. Avsikten är att uppdatera kvalitetsrekommendationerna under 2017. Uppdateringen görs i samarbete med organisationer specialiserade på våld i nära relationer och övriga aktörer.

Institutet för hälsa och välfärd har i samarbete till exempel med Förbundet för mödra- och skyddshem r.f. ordnat utbildning för tjänsteproducenterna om arbete med barn. Nästan alla tjänsteproducenter har deltagit i utbildningen. Utbildningen är tre dagar lång, och den har dessutom omfattat tre omfattande distansuppgifter. Dessutom är utbildningar om våld i nära relationer och krisarbete under planering.

2.2 Internationell utveckling och jämförelse

Skyddshemssystemets internationella utveckling och skyddshemstjänsternas situation i övriga medlemsländer inom Europeiska unionen har beskrivits uttömmande i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ersättning som betalas av statens medel till producenter

av skyddshemstjänster (RP 186/2014 rd, s. 4—6). De uppgifter som beskrivs i regeringspropositionen gäller i huvudsak fortfarande.

Finland undertecknade 2011 Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (FördrS 53—53/2015), nedan Istanbulkonventionen). Istanbulkonventionen trädde i kraft i Finland den 1 augusti 2015. Det är fråga om både den första europeiska juridiskt bindande och den globalt sett mest omfattande konventionen som gäller våld mot kvinnor. Målet med Istanbulkonventionen är att förebygga och avskaffa våld, skydda offren och väcka åtal mot våldsverkarna.

Bestämmelser om skydd och stöd för våldsoffer finns i kapitel IV i Istanbulkonventionen. Parterna ska enligt artikel 23 vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att tillhandahålla lämpliga och lättillgängliga skyddade boenden i tillräckligt antal så att brottsoffren ska vara trygga och för att aktivt vända sig till brottsoffer, särskilt kvinnor och deras barn.

I Istanbulkonventionen finns inga bindande bestämmelser om antalet skyddshem som behövs, men i den förklarande promemorian (Council of Europe Treaty Series No. 210) hänvisas till en av Europarådet tillsatt arbetsgrupps rekommendation (EG-TFV (2008)6), enligt vilken det borde finnas en skyddshemsplats per 10 000 invånare. Enligt dessa beräkningar borde det finnas 500 skyddshemsplatser i Finland. I den förklarande promemorian noteras att antalet skyddshem ska motsvara det verkliga behovet.

2.3 Bedömning av nuläget

2.3.1 Uppdrag av gruppen för utvärdering av lagen om skyddshem

Såsom ovan konstaterats, har riksdagen förutsatt att regeringen följer ikraftsättandet av den gällande lagen om skyddshem samt bedömer hur ansvaret att anordna skyddshemsverksamhet och finansieringen därav fungerar liksom hur krishjälpen fungerar i förhållande till systemet för social- och hälsovårdstjänster.

I enlighet med ovannämnda har gruppen för utvärdering av lagen om skyddshem som uppgift att följa och bedöma hur gällande lag om skyddshem fungerar och göra eventuella ändringsförslag i den, bedöma hur det i lagen definierade ansvaret att anordna tjänster fungerar, bedöma hur finansieringsförfarandet fungerar och om finansieringen är tillräcklig, bedöma hur den akuta krishjälp som erbjuds med statliga medel fungerar i förhållande till social- och hälsovårdssystemets funktion samt komma med andra utvecklingsförslag.

2.3.2. Ansvar för ordnande av skyddshemstjänster

Före den gällande lagen om skyddshem berodde möjligheterna för offer som utsatts för våld i nära relationer att söka sig till skyddshem på kommunen. Skyddshemmens finansiering var osäker i synnerhet då finansieringen grundade sig på enskilda klientspecifika betalningsförbindelser som kommunen betalade. Den ekonomiska situationen för den som svarar för ett skyddshem var god då skyddshemmet var fullbelagt. Däremot då det fanns lediga platser på skyddshemmet, täckte inkomsterna inte personalens löneutgifter.

Enligt gruppen för utvärdering av lagen om skyddshem har överförandet av ansvaret att ordna skyddshemstjänster på staten skapat en stabil finansieringsbas för verksamheten och därigenom gjort verksamheten lättare att förutse. Detta har även möjliggjort en utvidgning av skyddshemsnätverket och ökning av familjeplatserna och därigenom förbättrat möjligheten till krishjälp. Dessutom har den regionala jämlikheten i erhållandet av hjälp förbättrats, eftersom

det inte längre behövs en betalningsförbindelse från kommunen för att få komma till ett skyddshem.

2.3.3 Gällande lag om skyddshem

Enligt gruppen för utvärdering av lagen om skyddshem fungerar den gällande lagen om skyddshem i huvudsak bra. Framför allt de aktörer som producerar skyddshemstjänster anser att lagen har skapat kontinuitet och stabilitet i skyddshemsverksamheten. Dessutom har lagen skapat klarhet i att kriser som gäller våld i nära relationer inte ska bemötas endast genom att man erbjuder en skyddsbostad, utan att det också behövs yrkeskunnig krishjälp i situationen. Samtidigt har producenterna av skyddshemstjänster önskat att det ska skapas klarhet i lagstiftningen t.ex. i fråga om huruvida skyddshemmet bör fatta ett beslut eller ingå ett avtal för att en person ska kunna bo på skyddshemmet.

Institutet för hälsa och välfärd, som ansvarar för att ordna skyddshemstjänster, har upplevt det som problematiskt att institutet enligt lagen ska ingå ett avtal om produktion av skyddshemstjänster där man kommer överens om beloppet och utbetalningen av den ersättning som betalas av statens medel, samtidigt som man tillämpar många bestämmelser i statsunderstödslagen på ersättningen. Enligt lagens 13 § 1 mom. tillämpas på ersättningen t.ex. 21 § i statsunderstödslagen om återkrav av statsunderstöd. Återkrav är inte möjligt med stöd av avtalet, utan kräver ett förvaltningsbeslut. Utöver att Institutet för hälsa och välfärd ingår de i lagens 9 § avsedda avtalen med tjänsteproducenterna, i vilka man kommer överens t.ex. om ersättningsbeloppet, fattar institutet alltså också beslut om utdelning av ersättning i enlighet med statsunderstödslagen.

I den nuvarande modellen, som är ett mellanting mellan avtal och statsunderstöd, är det i praktiken ofta så att det i en fråga som ingår i avtalet också har fattats ett beslut om statsunderstöd. Det kan då i många fall vara oklart till vilken del avtalsvillkoren ska tillämpas på ersättningen och till vilken del man ska tillämpa bestämmelserna i statsunderstödslagen. Om det skulle uppstå meningsskiljaktigheter i ärendet mellan Institutet för hälsa och välfärd och en tjänsteproducent, är det oklart t.ex. om ärendet ska avgöras som tvistemål i tingsrätten eller som ett förvaltningsärende i förvaltningsdomstolen och huruvida ärendet då ska tolkas i ljuset av avtalet mellan institutet och tjänsteproducenten eller med tanke på statsunderstödslagen.

Enligt 9 § 2 mom. 8 punkten i den gällande lagen om skyddshem ska det i ett avtal om tjänsteproduktion bestämmas om uppsägning av avtalet. En eventuell uppsägning av avtalet aningen från institutets eller tjänsteproducentens sida skulle leda till oklarhet om hur man ska gå till väga med beslutet om statsunderstöd. I de nuvarande besluten om understöd ingår inga bestämmelser om att understöd ensidigt kan dras in eller avbrytas om avtalet sägs upp och frågan är om en sådan bestämmelse ens kan tas in i ett beslut om understöd.

Allmänt taget kan man säga att avtal inte är det bästa möjliga redskapet att administrera skyddshem och statliga medel som är avsedda för skyddshemstjänster. Institutet för hälsa och välfärd ansvarar för den riksomfattande samordningen av skyddshemsverksamheten, och för att institutet faktiskt ska kunna administrera skyddshemsverksamheten och säkerställa att de krav som anges i lagen fylls måste institutet ha tillräckliga metoder för styrning av tjänsteproducenterna. Institutet för hälsa och välfärd måste också ha en faktisk möjlighet att styra skyddshemsverksamheten utan att t.ex. separat förhandla med samtliga tjänsteproducenter om varje enskild riktlinje som gäller verksamheten och om eventuella avtalsändringar som föranleds av riktlinjerna.

Med stöd av det ovan anförda har gruppen för utvärdering av lagen om skyddshem ansett att det i ordnandet av skyddshemstjänster vore motiverat att helt slopa avtalen mellan Institutet

för hälsa och välfärd och tjänsteproducenterna och föreskriva att statsunderstödslagen ska tillämpas på betalning av ersättning också till övriga delar än vad som föreskrivs i 13 § i den gällande lagen om skyddshem.

I 10 § i den gällande lagen om skyddshem föreskrivs det om ersättning som betalas av statens medel och hur den bestäms. Enligt 3 mom. beaktas som grunder för fördelningen invånarantalet i tjänsteproducentens verksamhetsområde och kostnaderna för skyddshemstjänsterna året innan finansåret samt tjänsteproducentens uppgifter för den pågående räkenskapsperioden och nästa års budgetförslag. Enligt den gällande lagen om skyddshem beaktas dessa grunder vid fördelningen av ersättning, men ersättningen måste inte fördelas enligt dem. Detta avviker från 12 § i lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005) och 5 § i statsrådets förordning om medling vid brott och i vissa tvister (267/2006), i vilka det föreskrivs i detalj om hur ersättningen bestäms med stöd av motsvarande fördelningsgrunder.

Institutet för hälsa och välfärd har vid fördelning av ersättningen i praktiken beaktat framför allt antalet familjeplatser vid tjänsteproducenternas skyddshem och de budgetar som utarbetats utifrån detta antal, vilket den gällande lagen om skyddshem möjliggör. Således har grunderna för fördelning av ersättning i lagens 10 § blivit obehövliga.

2.3.4 Tillräcklig finansiering av skyddshem och tillräckliga skyddshemstjänster

Såsom ovan i avsnitt 2.1.2 framförts fanns det 2017 sammanlagt 143 familjeplatser på skyddshemmen i Finland. Detta innebär en ökning på 21 % jämfört med situationen i slutet av 2015, då familjeplatserna var 118. Antalet platser har alltså ökat klart under den tid som finansieringen av skyddshemmen har varit på statens ansvar.

Däremot finns det i Finland avsevärt färre familjeplatser på skyddshemmen än ovannämnda rekommendation från arbetsgruppen tillsatt av Europarådet förutsätter: beräknat på detta sätt borde det finnas 500 skyddshemsplatser i Finland. Det är dock fråga om en kalkylerad rekommendation där man inte beaktar våldssituationen i respektive land och andra särdrag. Hitills kan man inte exakt uppskatta vad som vore ett tillräckligt antal skyddshem och skyddshemsplatser i Finland, utan det verkliga behovet av tjänsten klarnar genom praxis.

Samtidigt som man ökar skyddshemsplatserna, borde man i själva verket sträva efter att minska behovet av skyddshemstjänster genom att utveckla sådana tjänster med vilka man förebygger våld och ingriper i det i ett så tidigt skede som möjligt. Dessutom är syftet med öppna tjänster efter en skyddshemsperiod bland annat att säkerställa att våldspiralen inte fortsätter och att personen inte längre behöver uppsöka ett skyddshem. I fortsättningen borde man utveckla samarbetet mellan skyddshemstjänster och öppna tjänster som produceras av olika aktörer.

Genom den gällande lagen om skyddshem strävar man efter att garantera riksomfattande kvalitativa skyddshemstjänster och se till att de är tillgängliga i hela landet. Trots detta är skyddshemmen ojämnt fördelade, och i vissa områden saknas de helt och hållet. Sådana områden är Sydösterbotten, mellersta Nyland och Egentliga Tavastland. Lagens skyldighet att erbjuda tjänster av jämn kvalitet i hela landet skapar ett behov att tillhandahålla tjänster i synnerhet för dessa områden. Dessutom är det nödvändigt att förbättra skyddshemstjänsterna i glest bebodda områden till exempel genom att grunda flera fjärrskyddshem, av vilka man såsom beskrivs i avsnitt 2.1.2 har fått goda erfarenheter i Kajanalands region.

Förutom skyddshemmens ojämna geografiska fördelning har problemet, såsom ovan i avsnitt 2.1.2 beskrivits, varit skyddshemmens utrymmesbrist, på grund av vilken man varit tvungen att dirigera klienter till andra skyddshem. Utrymmesbrist har rått framför allt i huvudstadsreg-

ionens skyddshem – beräknat enligt den av Europarådet tillsatta arbetsgruppens rekommendation borde det finnas 110 familjeplatser i huvudstadsregionen i stället för nuvarande 43. I huvudstadsregionen har problemet varit att vid sidan av det låga antalet platser är även utrymmena trånga, och att byggnader som lämpar sig för skyddshemsbruk inte står till buds i tillräcklig utsträckning. Detta har gjort att arbetet med att utöka skyddshemsplatser gått långsamt.

Å andra sidan kan skyddshemmen följa med varandras platssituationer i realtid med hjälp av ett elektroniskt system och vid behov dirigera klienterna till sådana skyddshem där det vid respektive tillfälle finns rum. Skyddshemmens platssituation syns också på telefontjänsten Nollalinja som är avsedd för personer som utsatts för våld i nära relationer eller för våld som riktar sig mot kvinnor, varför klienterna kan få råd om lämpliga skyddshem även genom denna tjänst.

Våldsoffret blir således inte helt utan skyddshemsplats, om det har en möjlighet att åka till ett skyddshem beläget så långt bort från boningsorten som möjligt, utan att till exempel arbete eller barnens skolgång utgör ett hinder. Att åka till ett annat skyddshem har man strävat efter att underlätta så långt det är möjligt, till exempel så att det mottagande skyddshemmet vid behov betalar kundens transport i enlighet med villkoren för användning av ersättning som betalas med statens medel. Det är motiverat att fortsätta med denna praxis även i framtiden.

Såsom ovan i avsnitt 2.1.2 beskrivits, uppgår finansieringen för skyddshemsverksamheten för 2017 sammanlagt 13,55 miljoner euro. Under 2019 kommer finansieringen att öka till 19,55 miljoner euro. För att utöka antalet skyddshem och skyddshemsplatser finns det dock ett behov av att ytterligare öka finansieringen. Också i regeringens jämställdhetsprogram 2016—2019 (Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2016:4) är målsättningen att förstärka skyddshemsnätverket.

Dessutom kan Institutets för hälsa och välfärd arbetsmängd öka i fortsättningen, om helt nya aktörer väljs som tjänsteproducenter, eftersom det då krävs av institutet en större satsning än hittills på utbildning av tjänsteproducenterna och annat utvecklingsarbete.

2.3.5 Krishjälp i relation till hjälp efter skyddshemsperiod

De tjänster som erbjuds på ett skyddshem är, enligt 5 § i den gällande lagen om skyddshem, omedelbar krishjälp, skyddat boende dygnet runt samt psykosocialt stöd, rådgivning och vägledning som skyddshemmet i akuta situationer erbjuder dem som har blivit utsatta för våld i nära relationer eller som lever under hot om sådant våld. Personer och familjer som blivit utsatta för våld i nära relationer eller lever under hot om sådant våld behöver många former av stöd och hjälp under en längre tid för att komma ur våldsspiralen och klara av de fysiska, psykiska och sociala följderna av våldet. Hjälpbehovet gäller såväl vuxna som barn.

Behovet av skyddshemmets dygnetruntservice är för de flesta skyddshemsklienter kortvarigt, såsom framgår av avsnitt 2.1.2. Efter en skyddshemsperiod behöver dock största delen av klienterna hjälp och stöd för att klara av följderna av våldet. Dessa öppenvårdstjänster efter skyddshemsperioden har organisationer specialiserade på skyddshemstjänster erbjudit med hjälp av verksamhetsunderstöd eller betalningsförbindelser från Penningautomatföreningen och kommunerna.

Behovet av att ordna hjälp efter en skyddshemsperiod har blivit synligt i och med verkställandet av den gällande lagen om skyddshem. I lagen begränsas skyddshemstjänsterna till service som sker inom ramen för dygnetruntverksamheten. Någon landsomfattande specialiserad tjänst för våld i nära relationer efter skyddshemstjänsten finns för närvarande inte, utan öp-

pennvårdstjänsterna är i stor utsträckning beroende av organisationerna, och finansieringen av tjänsterna baserar sig fortfarande på intäkterna från penningspel.

Enligt socialvårdslagen ska socialservice anordnas för stödbehov på grund av närstående- och familjevåld. Servicen är dock avsedd att anordnas inom ramen för existerande service, där det inte nödvändigtvis finns information och kunnande att svara mot stödbehoven hos offer utsatta för våld i nära relationer. Sålunda förverkligas inte alltid det särskilda stödet och hjälpen efter en skyddshemperiod på ett ändamålsenligt sätt. I synnerhet barn och unga som varit på skyddshem blir ofta utan särskilt stöd. Verkställandet av socialvårdslagen har således inte genomförts i sin helhet när det gäller dessa delar.

För att svara på detta stödbehov är det förnuftigt att också i fortsättningen utnyttja organisationernas gedigna kunnande. Dessutom ska man förvissa sig om att våldsarbetets öppenvårdstjänster inte börjar tolkas höra till det allmännas skyldigheter på ett sätt som skulle riskera organisationernas möjlighet att få understöd för verksamheten från Veikkaus Ab:s intäkter. Det är i enlighet med samhällets intressen som helhet att utnyttja redan existerande kunnande och finansieringskällor samt vidareutveckla till olika delar av Finland närverkslikande lösningar, i vilka organisationernas och den offentliga servicens kunnande kombineras. Som bra praktiskt exempel på detta är den verksamhetsmodell som man utvecklat i östra Finland i Saumuri-projektet.

I servicestrukturen inom social- och hälsovården borde man beakta särskilda behov hos dem som behöver tjänsterna och skapa sådana strukturer som möjliggör hjälp och stöd till offren för närstående- och familjevåld. Detta utvecklingsarbete ska göras i samarbete med organisationer inom social- och hälsovårdsområdet, vilka har gediget och långvarigt kunnande av öppenvårdstjänster för våld i nära relationer samt beakta att detta arbete stöds med Veikkaus intäkter i enlighet med strategin för Social- och hälsoorganisationernas understödscentral.

För att hjälpa offer som utsatts för allvarligt våld i nära relationer vore det nyttigt att skapa för de fem universitetscentralsjukhusområdena nätverksliknande kunskapscenter, där den offentliga servicens och organisationernas specialkunskaper sammanlänkas. Kunskapscentren kunde även enligt behov specialisera sig på vissa specialfrågor.

3 Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Syftet med propositionen är framför allt att skapa större klarhet i principerna för finansiering av skyddshemstjänster. Driften och finansieringen av skyddshem torde för närvarande till sin karaktär kunna anses vara ett uppdragsavtal som gäller en offentlig serviceuppgift. I och med de föreslagna bestämmelserna övergår man till ett system som i alla avseenden baserar sig på statsunderstödslagen. Institutet för hälsa och välfärd ingår enligt förslaget inte längre avtal med tjänsteproducenterna om produktion av skyddshemstjänster, utan fattar beslut om val av tjänsteproducenter. På den ersättning som betalas till tjänsteproducenterna tillämpas enligt förslaget samtliga bestämmelser i statsunderstödslagen. Detta avviker från 13 § i den gällande lagen om skyddshem, enligt vilken endast vissa bestämmelser i statsunderstödslagen tillämpas på ersättningen.

Enligt 6 § i statsunderstödslagen får statsunderstöd inte täcka det fulla beloppet av de totala kostnader som orsakas av den verksamhet eller det projekt som utgör föremål för statsunderstödet, om inte något annat följer av skäl som är motiverade och nödvändiga för att målen med beviljandet av statsunderstödet ska nås. I förarbetet till statsunderstödslagen (RP 63/2001 rd, s. 36) konstateras att en sådan orsak är till exempel nyttan av de samhällseliga mål som uppnås genom beviljande av statsunderstöd.

I praktiken har producenterna av skyddshemstjänster endast i mycket begränsad utsträckning eller inte alls fått extern finansiering utöver den ersättning som betalas av statens medel. Med beaktande av verksamhetens samhällsliga nödvändighet och effektivitet är det dock motiverat att skyddshemstjänsterna i sin helhet finansieras med statsunderstöd. För detta talar också det faktum att staten med stöd av Istanbulkonventionen är skyldig att tillhandahålla lämpliga och lättillgängliga skyddade boenden i tillräckligt antal.

I propositionen föreslås det att de i 10 § 3—5 mom. i den gällande lagen om skyddshem föreskrivna grunderna för fördelning av ersättning som betalas av statens medel stryks. Enligt förslaget ska Institutet för hälsa och välfärd fördela ersättningen till tjänsteproducenterna utifrån budgetar som baserar sig på antalet familjeplatser, på samma sätt som man i praktiken gjort hittills.

I den föreslagna lagen föreskrivs om urvalskriterierna för producenter av skyddshemstjänster och om avslutandet av produktion av skyddshemstjänster. Dessutom tas en bestämmelse om ändringssökande med i lagen.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Ändringarna som föreslås i propositionen bedöms inte ha några konsekvenser för samhällsekonomin. På det allmänna planet kan man konstatera att våld i nära relationer förorsakar avsevärda kostnader för samhället (se RP 186/2014 rd, s. 10—11). Med hjälp av skyddshemstjänsterna strävar man efter att bryta spiralen av våld i nära relationer, varvid samhället gör insparingar till exempel genom att offret inte fjärras från arbetslivet. Dessutom förorsakar våldet psykiska och fysiska men, vilkas vårdkostnader med hjälp av skyddshemstjänster kan minskas genom att man ingriper i våldet och erbjuder offren hjälp.

I propositionen föreslås inte några avsevärda ekonomiska ändringar vad gäller producenterna.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

I propositionen föreslås att fördelningen av ersättning som betalas av statens medel inte längre skulle grunda sig på avtal mellan Institutet för hälsa och välfärd och tjänsteproducenterna och på de beslut om statsbidrag som görs vid sidan av dessa, utan enbart på beslut om statsbidrag. Detta underlättar och minskar institutets administrativa arbete och frigör resurser för den egentliga styrningen av skyddshemsverksamheten.

Enligt 13 § 2 mom. i den gällande lagen om skyddshem betraktas social- och hälsovårdsministeriet som statsbidragsmyndighet vid tillämpning av statsunderstödslagen. I praktiken har social- och hälsovårdsministeriet dock inte haft en sådan roll, utan Institutet för hälsa och välfärd har beslutat om fördelningen av den ersättning som betalas av statens medel, vilket baserat sig på social- och hälsovårdsministeriets uttryckliga styrningsbrev. I den föreslagna lagen föreskrivs som social- och hälsovårdsministeriets uppgift endast skyddshemsverksamhetens allmänna ledning och styrning.

4.3 Konsekvenser för människorna

Propositionen bedöms inte ha några betydande konsekvenser för människorna. På det allmänna planet kan man dock konstatera att enligt enkäter riktar sig det allvarliga familjevåldet oftast mot kvinnor och kvinnorna får flera och allvarliga skador av våldet än männen. Familjevåld som polisen fått kännedom om är huvudsakligen utfört av män, och i cirka tre av fyra

fall är offret en kvinna. Tjänster avsedda för offer för våld i nära relationer, såsom skyddshem, riktar sig och påverkar således i synnerhet kvinnor.

Det är dock viktigt att inse att även män är utsatta för våld i nära relationer, varför de ska ha lika tillgång till skyddshem. I praktiken kan män av kulturella orsaker ha en högre tröskel än kvinnor att söka sig till ett skyddshem. Riksdagens arbetslivs- och jämställdhetsutskott har i sitt utlåtande om regeringens årsberättelse 2015 fäst uppmärksamhet särskilt vid närstående- och familjevåld som riktar sig mot män och förebyggande av detta (AjUU 4/2016 rd).

På grund av ovannämnda borde man i fortsättningen utveckla skyddshemsverksamheten och det övriga arbetet mot våld i nära relationer så att män som är utsatta för våld i nära relationer lättare kan söka sig till skyddshemstjänsterna.

Såsom ovan av avsnitt 2.1.2 framgår var nästan hälften av skyddshemsklienterna 2015 barn och av dem var största delen 0—3-åringar. Målsättningen för arbetet med barn är att öka barnens fysiska och psykiska trygghet samt identifiera och förstärka barnets egna konstruktiva överlevnadsmetoder. Genom att hjälpa barnet i skyddshemmet kan man förebygga och minska de skadliga följderna av våldet för barnets uppväxt och utveckling.

5 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet under 2017. Regeringens proposition baserar sig på de ändringsbehov som framkom i utvärderingsgruppen för lagen om skyddshem. Gruppen sammanträdde under sin verksamhetsperiod sammanlagt tre gånger. Dessutom behandlades utkastet till regeringens proposition på ett extra möte för utvärderingsgruppen för lagen om skyddshem i mars 2017, och utkastet fungerar samtidigt som utvärderingsgrupps slutrapport.

En remissbehandling av propositionsutkastet ordnades från den 16 mars till den 27 april 2017. Man fick utlåtanden från utrikesministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, Institutet för hälsa och välfärd, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, regionsförvaltningsverket i Södra Finland, regionförvaltningsverket i Lapland, regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, regionförvaltningsverket i Norra Finland, barnombudsmannen, diskrimineringsombudsmannen, social- och hälsovården i Kajana, Lapin ensi- ja turvakoti ry, Oulun ensi- ja turvakoti ry, Huvudstadens skyddshem r.f., Folkhälsan Välfärd Ab, Förbundet för mödra- och skyddshem r.f., Monika-Naiset Liitto ry, Kvinnosaksförbundet Unionen r.f., Kvinnoorganisationernas Centralförbund r.f., Finlands Kommunförbund r.f. och Brottsofferjouren.

Utkastet som varit på remissbehandling innehöll ett förslag till en totalreform av lagen om skyddshem. På basis av remissutlåtandena har man dock beslutat begränsa propositionen så att i stället för en totalreform föreslås i propositionen ändringar i 2 och 7—13 § i den gällande lagen om skyddshem.

Remissinstanserna förhöll sig positivt till att Institutet för hälsa och välfärd inte längre ingår avtal med tjänsteproducenterna utan fattar beslut om val av tjänsteproducent. Det ansågs att detta gör verksamheten klarare och smidigare.

I utkastet som varit på remissbehandling ingick ett förslag till att begränsa skyddshemstjänsterna till offer för våld i nära relationer. Utrikesministeriet, justitieministeriet, inrikesministeriet, diskrimineringsombudsmannen, Monika-Naiset Liitto ry, Kvinnosaksförbundet Unionen r.f., Kvinnoorganisationernas Centralförbund r.f., Amnesty International Finländska sektionen rf och Brottsofferjouren ansåg dock alla att hemskyddstjänster ska ges alla offer för våld mot

kvinnor. På basis av remissutlåtandena föreslås i propositionen igen ändring i kriterierna för att tas emot som klient på skyddshem.

6 Samband med andra propositioner

Samtidigt med denna regeringsproposition kan riksdagen behandla regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om produktion av social- och hälsojänster (RP 52/2017 rd). I denna proposition hänvisas i den föreslagna lagens 8 § 1 mom. till ett tillstånd som avses i lagen om privat socialservice, som ska ersättas med registrering enligt lagen om produktion av social- och hälsojänster. Dessutom hänvisas i 12 § 3 mom. i lagen som föreslås i denna proposition beträffande övervakning av produktion av service till bestämmelserna i socialvårdslagen (710/1982) och lagen om privat socialservice, som likaså ska ersättas med lagen om produktion av social- och hälsojänster. Hänvisningarna i lagen som föreslås i denna proposition till lagen om privat socialservice och socialvårdslagen ska vid behov ersättas med hänvisningar till lagen om produktion av social- och hälsojänster.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

2 §. Tillämpningsområde. Paragrafen ändras så att dess 2 mom. avlägsnas. Enligt gällande paragrafens 2 mom. tillämpas lagen också på kommunala skyddshem och producenter av kommunala skyddshemstjänster. Detta är självklart, varför bestämmelsen avlägsnas som onödig.

7 §. Skyddshemmets personal och utbildning av personalen. I gällande 7 § föreskrivs om Institutet för hälsa och välfärds uppgifter. Enligt propositionen föreskrivs om motsvarande frågor i fortsättningen i andra paragrafer, varför 7 § och dess rubrik ändras att gälla skyddshemmets personal och utbildning av personalen.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs först och främst om att det ska finnas en ansvarig person i skyddshemmet och ett behövligt antal anställda med stödjande och vägledande uppgifter. Kravet är inte nytt, eftersom man enligt gällande 9 § 2 mom. 4 punkten i avtalet mellan Institutet för hälsa och välfärd och tjänsteproducenten måste komma överens om vem som är den ansvariga personen på skyddshemmet och om skyddshemmets övriga personal samt dimensioneringen av antalet anställda.

Den ansvariga personen på skyddshemmet svarar för skyddshemmets klientarbete. Personalen som utför stöd- och vägledningsarbete utför i sin tur till exempel dagligt kris- och hjälparbete på skyddshemmet.

De anställda på skyddshemmet ska dessutom i enlighet med paragrafens 1 mom. ha utbildning, arbetserfarenhet och förtrogenhet med krisarbete inom våld i nära relationer. Bestämmelsen motsvarar huvudsakligen gällande 8 § 3 mom. första satsen. I motsats till i den gällande 8 § 3 mom., föreslås det däremot inte i propositionen att det föreskrivs att personalen måste omfatta ett tillräckligt antal representanter för olika yrkesgrupper och att personalen kan omfatta sakkunniga beroende på vilket specialområde för krisarbete som är tjänsteproducentens specialområde. Man kommer även i fortsättningen att föreskriva om personalens kompetenskrav genom en förordning av statsrådet, och man avser inte att rikta skyddshemstjänsterna till exempel till en viss åldersgrupp.

I paragrafens 2 mom. tas med en bestämmelse om utbildning av skyddshemmets personal. Enligt gällande 9 § 2 mom. 6 punkten i avtalet mellan Institutet för hälsa och välfärd och tjänsteproducenten måste man komma överens om den utbildning som arrangeras för skyddshemmets personal. Dessutom föreskrivs i 2 § i skyddshemsförordningen på ovannämnda sätt om utbildning av skyddshemmets personal.

I propositionen föreslås att Institutet för hälsa och välfärd arrangerar riksomfattande utbildning för producenter av skyddshemstjänster. Institutet har hittills ordnat utbildning i arbete med barn i samarbete med andra aktörer, och utbildning i våld i nära relationer och krisarbete är under planering. Det vore motiverat att även i framtiden fortsätta med utbildning i dessa ämnesområden. Dessutom ska tjänsteproducenten enligt bestämmelsen ordna behövlig fortbildning, såsom säkerhetsutbildning, för sin personal. För närvarande föreskrivs om säkerhetsutbildning i 2 § i skyddshemsförordningen.

I paragrafens 3 mom. finns ett bemyndigande, enligt vilket närmare bestämmelser om kompetenskraven för skyddshemmets personal kan ges genom förordning av statsrådet.

8 §. Val av och beslut om producent av skyddshemstjänster. Gällande 8 § avser förutsättningar som ställs på produktion av skyddshemstjänster. Paragrafen och dess rubrik ändras att avse de

kriterier som avser val av producent av skyddshemstjänster. Dessutom föreskrivs i paragrafen om vilka fakta som ska framgå av beslutet om val.

Enligt paragrafens 1 mom. väljer Institutet för hälsa och välfärd genom ett öppet ansökningsförfarande ett behövligt antal producenter av skyddshemstjänster så att det i olika delar av landet finns tillräckliga skyddshemstjänster att tillgå. Genom lagen strävar man efter att garantera kvalitativa skyddshemstjänster i hela Finland, varför Institutet för hälsa och välfärd vid val av nya tjänsteproducenter bör fästa uppmärksamhet främst vid de områden där det för närvarande saknas skyddshemstjänster och där skyddshemmens platsantal är underdimensionerade i förhållande till behovet. Ett nytt öppet ansökningsförfarande kommer på fråga till exempel då för skyddshemsverksamheten anvisas mera anslag eller då någon tjänsteproducent avslutar sin verksamhet.

En absolut förutsättning för val av privat aktör som tjänsteproducent vore också i fortsättningen att aktören har ett sådant tillstånd som avses i lagen om privat socialservice (922/2011). Enligt nuvarande praxis krävs inget tillstånd av en offentlig aktör. Enligt gällande 8 § 2 mom. gäller för en kommunal tjänsteproducent samma förutsättningar för produktion av skyddshemstjänster som för privata aktörer. En motsvarande bestämmelse tas inte med i den lag som föreslås, men det är klart att med undantag av nämnda tillstånd gäller samma förutsättningar för offentliga och privata producenter av skyddshemstjänster.

I paragrafens 1 mom. räknas de fakta upp som Institutet för hälsa och välfärd ska fästa särskild uppmärksamhet vid då det väljer tjänsteproducent. Enligt punkt 1 på listan ska man först och främst fästa uppmärksamhet vid erfarenheten hos den som ansöker om att bli tjänsteproducent av att producera social- och hälso-tjänster samt av krisarbete och arbete med våld i nära relationer. Dessutom ska enligt punkt 2 fästas uppmärksamhet vid läget och ändamålsenligheten för de lokaler som är avsedda för verksamheten med tanke på produktionen av skyddshemstjänster. Faktorer som ska tas i beaktande är till exempel byggnadens tekniska säkerhet och tillgänglighet samt utrymmenas trivsel.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om de frågor som ska framgå av beslutet som gäller val av tjänsteproducent. Frågorna är delvis de samma som de som man enligt 9 § 2 mom. i den gällande lagen om skyddshem i avtalet mellan Institutet för hälsa och välfärd och tjänsteproducenten måste komma överens om.

9 §. Avslutande av produktion av skyddshemstjänster. Gällande 9 § avser de avtal om produktion av skyddshemstjänster som Institutet för hälsa och välfärd enligt propositionen inte längre i fortsättningen ingår med tjänsteproducenter. I stället för avtal föreslås det i paragrafen att man föreskriver om ett beslut om avslutande av produktion av skyddshemstjänster. Paragrafen gäller inte avslutande av betalning av statsunderstöd eller återkrav av statsunderstöd, om vilka föreskrivs i statsunderstödslagen.

Paragrafens 1 mom. gäller en situation där producenten av skyddshemstjänster beslutar att avsluta sin verksamhet. Tjänsteproducenten ska meddela om detta till Institutet för hälsa och välfärd senast sex månader före den planerade nedläggningen av verksamheten. Sålunda får institutet tillräckligt med tid att söka en ny tjänsteproducent. Med anledning av tjänsteproducentens meddelande fattar institutet ett beslut där man konstaterar att aktörens rättigheter och skyldigheter upphör och där man beslutar till exempel om huruvida den ersättning som beviljats på förhand ska återbetalas till institutet. Med tjänsteproducentens skyldigheter enligt denna lag avses först och främst produktion av skyddshemstjänster och med rättigheter den ersättning som betalas med statsmedel för denna verksamhet.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs i sin tur om under vilka förutsättningar Institutet för hälsa och välfärd kunde besluta att sluta anlita en tjänsteproducent. En förutsättning för detta är betydande brister eller försummelser i tjänsteproducentens verksamhet samt att tjänsteproducenten inte korrigerat bristerna i sin verksamhet trots skriftliga anmärkningar. I en sådan situation kunde Institutet för hälsa och välfärd, naturligtvis efter att först ha hört tjänsteproducenten, besluta att aktörens rättigheter och skyldigheter som producent av skyddshemstjänster upphör. Samtidigt beslutar man om ersättningen och eventuellt återkrav. Det beslut som Institutet för hälsa och välfärd fattar träder i kraft tidigast inom två månader från delfäendet av beslutet.

10 §. Ersättning som beviljas producenter av skyddshemstjänster. Paragrafen gäller den ersättning som betalas till producenterna av skyddshemstjänster av statsmedel på samma sätt som gällande 10 §. Paragrafens innehåll ändras dock, eftersom Institutet för hälsa och välfärd inte längre ingår avtal med tjänsteproducenter. Dessutom slopas de särskilda grunderna för fördelning av ersättning. Också paragrafens rubrik preciseras.

Enligt paragrafens 1 mom. beviljar Institutet för hälsa och välfärd ersättning till de tjänsteproducenter som valts i enlighet med 8 §. Ersättningen betalas i förskott, såsom är fallet även enligt gällande paragrafs 2 mom., och den är beroende av det anslag som anvisats i statsbudgeten för produktion av skyddshemstjänster.

Skyddshemstjänster som finansieras med statsunderstöd gäller endast tjänster inom ramen för dygnetruntverksamhet, såsom nu är fallet. Statsunderstödet ska vara riktat till äkta kostnader som inte täcks med annan finansiering. Till exempel påverkar dock inte små donationer statsunderstödet belopp, om man i bokföringen utreder mängden på donationerna och donationens inriktning på andra kostnader än de som täcks med statsunderstöd.

Paragrafens 2 mom. har en informativ hänvisning till statsunderstödslagen. På ersättningen tillämpas sålunda alla bestämmelser i statsunderstödslagen. Detta är ändringen i förhållande till gällande 13 § 1 mom., eftersom endast vissa av statsunderstödslagens bestämmelser kommer att tillämpas enligt bestämmelsen i fråga. Som mottagare av statsunderstöd betraktas producenten av skyddshemstjänster, såsom enligt gällande 13 § 2 mom. I paragrafen föreskrivs dock avvikande från gällande 13 § 2 mom. att Institutet för hälsa och välfärd och inte social- och hälsovårdsministeriet betraktas som statsbidragsmyndighet.

Enligt paragrafens 3 mom. ska producenten av skyddshemstjänster ordna bokföringen så att det är möjligt att tillförlitligt kontrollera hur ersättningen används.

11 §. Redovisning av användningen av ersättning samt återbetalning och ny utdelning av ersättning. Den föreslagna paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll i huvuddrag 11 e § i den gällande lagen om skyddshem. I paragrafens rubrik föreslås en språklig justering, som inte påverkar den svenska texten.

Enligt paragrafens 1 mom. ska tjänsteproducenten årligen för föregående finansår ge Institutet för hälsa och välfärd en redovisning av produktionen av skyddshemstjänster och kostnaderna för denna och om användningen av den ersättning som erhållits. Nytt är att det till redovisningen ska fogas bokslut, verksamhetsberättelse eller berättelse om verksamheten samt revisionsberättelse. Redan nu har Institutet för hälsa och välfärd i sina villkor som gäller användning av ersättning krävt redovisning eller verksamhetsberättelse från föregående år från tjänsteproducenterna.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om återbetalning av den ersättning som blivit oanvänd till Institutet för hälsa och välfärd. Även enligt den gällande lagen förutsätts i praktiken återbetalning av den ersättning som blivit oanvänd, men det föreslås i lagen en uttrycklig bestämmelse

om saken. Tjänsteproducenten ska återbetala eventuell överskjutande del till Institutet för hälsa och välfärd senast i samband med den årliga redovisning som tjänsteproducenten ger institutet. Dessutom kommer 20 § i statsunderstödslagen att tillämpas, enligt vilken mottagaren av statsunderstöd utan dröjsmål ska återbetala felaktigt, för mycket eller ogrundat erhållit statsunderstöd eller del därav. Motsvarande 10 § 2 mom. i den gällande lagen kan Institutet för hälsa och välfärd dela ut återbetalda ersättningar till sådana tjänsteproducenter som har fått en för liten ersättning i förhållande till de verkliga kostnaderna. Till skillnad från i gällande 10 § 2 mom., föreskrivs inte längre i lagen om att social- och hälsovårdsministeriet beslutar att inte dela ut en andel som blivit outdelad på nytt.

I paragrafens 3 mom. finns, huvudsakligen motsvarande nuvarande 11 § 3 mom., ett bemyndigande, enligt vilket närmare bestämmelser om redovisningens innehåll och tidpunkt samt om förutsättningarna för återbetalning och ny utdelning av ersättning får utfärdas genom förordning av statsrådet. Hittills har det inte föreskrivits i skyddshemsförordningen om dessa frågor, men i statsrådets förordning som ges med stöd av den föreslagna lagen vore det motiverat att föreskriva åtminstone om tidpunkten för att ge en redovisning.

12 §. Myndigheter. Paragrafens rubrik ändras, men paragrafen gäller också i fortsättningen olika myndigheters roller i skyddshemsverksamheten. Enligt paragrafens 1 mom. svarar social- och hälsovårdsministeriet för den allmänna ledningen och styrningen av skyddshemsverksamheten. I motsats till 12 § 1 mom. i den gällande lagen om skyddshem föreslås det att den allmänna övervakningen av skyddshemsverksamheten inte längre hör till social- och hälsovårdsministeriet. Om social- och hälsovårdsministeriet upptäcker olägenheter i verksamheten, åtgärdar man dem genom styrning.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om Institutets för hälsa och välfärd roll, som omfattar styrning, utvärdering och utveckling samt den riksomfattande samordningen av skyddshemsverksamheten. Vid sidan av att Institutet för hälsa och välfärd svarar för val och utbildning av producenter av skyddshemstjänster samt utdelning av ersättning, ger institutet även råd åt tjänsteproducenter i tolkning av frågor som gäller lagen om skyddshem och det praktiska genomförandet av skyddshemstjänsten, utarbetar anvisningar och kvalitetsrekommendationer som gäller skyddshemstjänster, startar nödvändiga pilotprojekt för att utveckla verksamheten samt följer med att lagen tillämpas enhetligt på olika håll i landet.

Paragrafens 3 mom. avser övervakning av skyddshemsverksamheten och motsvarar 12 § 3 mom. i den gällande lagen om skyddshem.

13 §. Ändringssökande. Gällande 13 § avser tillämpningen av statsunderstödslagen. Det föreslås att om detta föreskrivs i 10 § 2 mom., och den föreslagna 13 § gäller i sin tur ändringssökande, som det i den nuvarande lagen om skyddshem inte finns någon lagstiftning om.

De beslut som Institutet för hälsa och välfärd fattar med stöd av 8–11 § avser ersättningar enligt statsunderstödslagen. Ett beslut enligt 10 § som gäller ersättning fattas i enlighet med statsunderstödslagen, och till exempel ett beslut som gäller val av tjänsteproducent och som avses i 8 § kan fattas på samma gång. Av denna orsak är det motiverat att på alla beslut tillämpas samma bestämmelser om ändringssökande.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Den föreslagna 7 § innehåller ett bemyndigande som gäller kompetenskrav för personalen på ett skyddshem. För närvarande hänvisas till denna del i skyddshemsförordningen till lagen som utfärdats om behörighetsvillkoren för yrkesutbildad personal inom socialvården (272/2005), vilken har upphävts från och med 1 maj 2016. Skyddshemsförordningen ska änd-

ras så att hänvisningarna till lagen i fråga ändras till hänvisningar till lagen om yrkesutbildad personal inom socialvården (817/2015). Bestämmelserna som gäller övergångstiden i 3 § i skyddshemsförordningen förblir oförändrade.

Dessutom kan genom förordning av statsrådet enligt det föreslagna 11 § 3 mom. ges närmare bestämmelser om redovisningen som tjänsteproducenter årligen ska inlämna till Institutet för hälsa och välfärd, samt om förutsättningarna för återbetalning och ny utdelning av ersättning. Det vore motiverat att i skyddshemsförordningen föreskriva åtminstone om tidpunkten då redovisningen ska inlämnas till institutet.

3 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft vid ingången av 2019. De beslut som gäller val av tjänsteproducent och beslut om statsunderstöd ska göras kalenderårsvis, och de förutsätter tillräckligt med beredningstid för Institutet för hälsa och välfärd.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Produktionen av skyddshemstjänster kan betraktas som en offentlig förvaltningsuppgift, eftersom det är fråga om att producera en lagstadgad offentlig tjänst.

Den föreslagna lagen ändras inte på nuläget såtillvida att som producenter av skyddshemstjänster kan verka även privata aktörer som har ett sådant tillstånd som avses i lagen om privat socialservice. Detta kan anses vara motiverat, eftersom organisationerna har en lång erfarenhet av och gedigen sakkunnighet om produktion av skyddshemstjänster. Dessutom styr och koordinerar Institutet för hälsa och välfärd den riksomfattande skyddshemsverksamheten, varmed tjänsternas jämna kvalitet och höga nivå säkerställs.

Regeringen anser att det lagförslag som ingår i propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av lagen om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster (1354/2014) 2 och 7—13 § som följer:

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om de grunder som iakttas vid betalning av ersättning med statsmedel till aktörer som producerar skyddshemstjänster.

7 §

Skyddshemmets personal och utbildning av personalen

I ett skyddshem ska det finnas en ansvarig person och ett behövligt antal anställda för stödjande och vägledande uppgifter. Skyddshemmets personal ska ha utbildning, arbetserfarenhet och förtrogenhet med krisarbete inom våld i nära relationer.

Institutet för hälsa och välfärd ordnar utbildning för producenter av skyddshemstjänster i hela landet. Dessutom ska tjänsteproducenten ordna behövlig fortbildning för sin personal.

Närmare bestämmelser om behörighetskraven för skyddshemspersonal får utfärdas genom förordning av statsrådet.

8 §

Val av och beslut om producent av skyddshemstjänster

Institutet för hälsa och välfärd väljer genom ett öppet ansökningsförfarande ett behövligt antal producenter av skyddshemstjänster så att det finns tillräckliga skyddshemstjänster att tillgå i olika delar av landet. En privat aktör som väljs till tjänsteproducent ska ha sådant tillstånd som avses i lagen om privat socialservice (922/2011). Vid valet av tjänsteproducenter ska Institutet för hälsa och välfärd särskilt beakta

1) vilken erfarenhet den som ansöker om att bli tjänsteproducent har av produktion av social- och hälsovårdstjänster dygnet runt samt av krisarbete och bekämpning av våld i nära relationer,

2) placeringen av lokalerna för verksamheten och deras ändamålsenlighet med tanke på produktion av skyddshemstjänster.

Av beslutet om val av tjänsteproducent ska följande framgå:

1) skyddshemmet och antalet familjeplatser på skyddshemmet samt skyddshemmets verksamhetsområde,

2) den ansvariga personen på skyddshemmet och skyddshemmets övriga personal,

3) registerföringen i anknytning till skyddshemstjänsterna och förvaringen av klientuppgifter.

9 §

Avslutande av produktion av skyddshemstjänster

En producent avskyddshemstjänster ska meddela om nedläggning av verksamheten skriftligt till Institutet för hälsa och välfärd senast sex månader före den planerade nedläggningen av verksamheten. Institutet för hälsa och välfärd fattar med anledning av meddelandet ett beslut om upphävande av tjänsteproducentens rättigheter och skyldigheter enligt denna lag samt om den ersättning som beviljats med stöd av 10 §.

Om det finns betydande brister eller försummelser i tjänsteproducentens verksamhet och producenten trots skriftliga anmärkningar från Institutet för hälsa och välfärd inte har korrigerat sin verksamhet inom rimlig tid, kan Institutet för hälsa och välfärd besluta om upphävande av tjänsteproducentens rättigheter och skyldigheter enligt denna lag samt om den ersättning som beviljats med stöd av 10 §. Det beslut som Institutet för hälsa och välfärd fattar träder i kraft tidigast två månader från att tjänsteproducenten fått del av beslutet.

10 §

Ersättning som beviljas producenter av skyddshemstjänster

För de kostnader som orsakas av produktionen av skyddshemstjänster beviljar Institutet för hälsa och välfärd ersättning av statens medel till tjänsteproducenter som valts i enlighet med 8 §. Ersättningen betalas i förskott inom ramen för det anslag som anvisas i statsbudgeten.

På ersättningen tillämpas utöver denna lag bestämmelserna i statsunderstödslagen (688/2001). Producenten av skyddshemstjänster betraktas då som mottagare av statsunderstöd och Institutet för hälsa och välfärd som statsbidragsmyndighet.

Producenten av skyddshemstjänster ska ordna bokföringen så att det är möjligt att tillförlitligt kontrollera hur ersättningen används.

11 §

Redovisning av användningen av ersättning samt återbetalning och ny utdelning av ersättning

Varje producent av skyddshemstjänster ska årligen för föregående finansår ge Institutet för hälsa och välfärd en redovisning av produktionen av skyddshemstjänster och kostnaderna för denna samt om användningen av den ersättning som avses i 10 §. Till redovisningen ska fogas bokslut, verksamhetsberättelse eller berättelse om verksamheten samt revisionsberättelse. Redovisningen kan också innehålla en ansökan om komplettering av den ersättning som betalats i förskott.

Om en del av den ersättning som erhållits blivit oanvänd, ska tjänsteproducenten återbetala den överskjutande delen till Institutet för hälsa och välfärd senast i samband med den årliga redovisning som avses i 1 mom.

Institutet för hälsa och välfärd kan dela ut återbetalade ersättningar till sådana tjänsteproducenter som har fått en för liten ersättning i förhållande till de verkliga kostnaderna.

Närmare bestämmelser om redovisningens innehåll och tidpunkt samt om förutsättningarna för återbetalning och ny utdelning av ersättning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §

Myndigheter

Social- och hälsovårdsministeriet svarar för den allmänna ledningen och styrningen av skyddshemsverksamheten.

Institutet för hälsa och välfärd svarar för styrningen, utvärderingen, utvecklingen och den riksomfattande samordningen av skyddshemsverksamheten.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården samt regionförvaltningsverken övervakar skyddshemsverksamheten inom sitt verksamhetsområde. På tillsynen över skyddshemsverksamheten tillämpas i fråga om skyddshemsverksamhet som produceras av en offentlig tjänsteproducent 55 och 56 § i socialvårdslagen (710/1982) samt i fråga om privata producenter av socialtjänster lagen om privat socialservice.

13 §

Ändringssökande

Vid sökande av ändring i ett beslut som avses i 8—11 § tillämpas 34 och 35 § i statsunderstödslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 26 oktober 2017

Statsminister

Juha Sipilä

Familj- och omsorgsminister Annika Saarikko

Lag

om ändring av lagen om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ersättning som betalas av statens medel till producenter av skyddshemstjänster (1354/2014) 2 och 7—13 § som följer:

Gällande lydelse

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om de grunder som iakttas vid betalning av ersättning med statsmedel till aktörer som producerar skyddshemstjänster.

Lagen tillämpas även på kommunala skyddshem och producenter av kommunala skyddshemstjänster.

7 §

Uppgifter som sköts av Institutet för hälsa och välfärd

Institutet för hälsa och välfärd sörjer för den riksomfattande tillgången på skyddshemstjänster så att det i olika delar av landet erbjuds och finns tillgång till tillräckligt med tjänster i förhållande till behovet.

Institutet för hälsa och välfärd ingår avtal om produktion av skyddshemstjänster med sådana tjänsteproducenter som bäst uppfyller de förutsättningar som föreskrivs i 8 § och med stöd av den genom förordning av statsrådet.

Institutet för hälsa och välfärd ansvarar för den riksomfattande samordningen av skyddshemstjänsterna som helhet i samarbete med de skyddshem som har ingått avtal.

8 §

Förutsättningar för produktion av skyddshemstjänster

Institutet för hälsa och välfärd väljer som

Föreslagen lydelse

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om de grunder som iakttas vid betalning av ersättning med statsmedel till aktörer som producerar skyddshemstjänster.

7 §

Skyddshemmets personal och utbildning av personalen

I ett skyddshem ska det finnas en ansvarig person och ett behövligt antal anställda för stödjande och vägledande uppgifter. Skyddshemmets personal ska ha utbildning, arbetserfarenhet och förtrogenhet med krisarbete inom våld i nära relationer.

Institutet för hälsa och välfärd ordnar utbildning för producenter av skyddshemstjänster i hela landet. Dessutom ska tjänsteproducenten ordna behövlig fortbildning för sin personal.

Närmare bestämmelser om behörighetskraven för skyddshemspersonal får utfärdas genom förordning av statsrådet.

8 §

Val av och beslut om producent av skyddshemstjänster

Institutet för hälsa och välfärd väljer ge-

Gällande lydelse

producenter av skyddshemstjänster sådana aktörer som har ett giltigt tillstånd enligt lagen om privat socialservice (922/2011).

Kommunala tjänsteproducenter förutsätts uppfylla samma förutsättningar som de privata aktörerna. Institutet för hälsa och välfärd kontrollerar att förutsättningarna uppfylls när det förhandlar om ett avtal. Institutet för hälsa och välfärd konsulterar tillstånds- och tillsynsmyndigheter för social- och hälsovården i denna fråga.

De anställda hos tjänsteproducenten ska ha tillräcklig utbildning, arbetserfarenhet och insikt i krisarbete inom våld i nära relationer. Personalen ska omfatta ett tillräckligt antal representanter för olika yrkesgrupper. Utöver detta kan personalen omfatta sakkunniga i tjänsteproducentens specialområde inom krisarbete.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för produktion av skyddshemstjänster får utfärdas genom förordning av statsrådet.

9 §

Avtal om produktion av skyddshemstjänster

Institutet för hälsa och välfärd ingår avtalen om produktion av skyddshemstjänster med tjänsteproducenterna för högst fem år i sänder. I ett avtal ska det intas en bestämmelse enligt vilken den ersättning som betalas årligen är beroende av det anslag som reserverats för detta ändamål i statsbudgeten.

I ett avtal om tjänsteproduktion ska åtminstone följande bestämmas:

1) skyddshemmet och de skyddshemstjänster som det tillhandahåller specificerade samt antalet familjeplatser på skyddshemmet,

2) det verksamhetsområde inom vilket de i avtalet avsedda tjänsterna tillhandahålls,

3) det preliminära beloppet på den ersättning som betalas av statens medel med iakttagande av de grunder som anges i 10 § 3 mom. samt om ersättningens betalning,

4) vem som är den ansvariga personen på skyddshemmet och om skyddshemmets övriga personal samt dimensioneringen av anta-

Föreslagen lydelse

nom ett öppet ansökningsförfarande ett behövligt antal producenter av skyddshemstjänster så att det finns tillräckliga skyddshemstjänster att tillgå i olika delar av landet. En privat aktör som väljs till tjänsteproducent ska ha sådant tillstånd som avses i lagen om privat socialservice (922/2011). Vid valet av tjänsteproducenter ska Institutet för hälsa och välfärd särskilt beakta

1) vilken erfarenhet den som ansöker om att bli tjänsteproducent har av produktion av social- och hälsovårdstjänster dygnet runt samt av krisarbete och bekämpning av våld i nära relationer,

2) placeringen av lokalerna för verksamheten och deras ändamålsenlighet med tanke på produktion av skyddshemstjänster.

Av beslutet om val av tjänsteproducent ska följande framgå:

1) skyddshemmet och antalet familjeplatser på skyddshemmet samt skyddshemmets verksamhetsområde,

2) den ansvariga personen på skyddshemmet och skyddshemmets övriga personal,

3) registerföringen i anknytning till skyddshemstjänsterna och förvaringen av klientuppgifter.

9 §

Avslutande av produktion av skyddshemstjänster

En producent avskyddshemstjänster ska meddela om nedläggning av verksamheten skriftligt till Institutet för hälsa och välfärd senast sex månader före den planerade nedläggningen av verksamheten. Institutet för hälsa och välfärd fattar med anledning av meddelandet ett beslut om upphävande av tjänsteproducentens rättigheter och skyldigheter enligt denna lag samt om den ersättning som beviljats med stöd av 10 §.

Om det finns betydande brister eller försummelser i tjänsteproducentens verksamhet och producenten trots skriftliga anmärkningar från Institutet för hälsa och välfärd inte har korigerat sin verksamhet inom rimlig tid, kan Institutet för hälsa och välfärd besluta om upphävande av tjänsteproducentens rättigheter och skyldigheter enligt denna lag samt om den ersättning som beviljats med stöd av 10 §. Det beslut som Institutet för

Gällande lydelse

let anställda,

5) det förfarande som ska iakttas vid utbyte av information, vid registerföringen i anknytning till skyddshemstjänsterna och vid förvaringen av klientuppgifter,

6) den utbildning som arrangeras för skyddshemmets personal,

7) hur samarbetet inom skyddshemsnätverket ordnas,

8) avtalets giltighetstid och uppsägning.

10 §

Ersättning som betalas av statens medel och hur den bestäms

De producenter av skyddshemstjänster som ingår avtal enligt 9 § betalas ersättning med statsmedel. Institutet för hälsa och välfärd avtalar årligen om ersättningsbeloppet inom ramen för det anslag som anvisats i statsbudgeten.

Institutet för hälsa och välfärd delar ut den avtalade ersättningen i förskott till de tjänsteproducenter som har ingått avtal om produktion av skyddshemstjänster i syfte att skapa ett täckande system med skyddshemstjänster enligt 3 mom.

Som grunder för fördelningen beaktas invånarantalet i tjänsteproducentens verksamhetsområde och kostnaderna för skyddshemstjänsterna året innan finansåret samt tjänsteproducentens uppgifter för den pågående räkenskapsperioden och nästa års budgetförslag.

När avtal ingås med en ny producent av skyddshemstjänster tillämpas på tjänsteproducenten medelvärden beräknade på bokslutsuppgifter hos andra producenter av skyddshemstjänster i samma storleksordning och uppgifter i den nya tjänsteproducentens förslag till budget för det följande året. I övrigt insamlas samma bakgrundsinformation av nya producenter som av andra. Informationen från alla producenter av skyddshemstjänster hanteras enligt samma principer.

Närmare bestämmelser om viktning av bestämningsgrunderna för den ersättning som betalas av statens medel och om fördelning av ersättningen får utfärdas genom förordning av statsrådet.

Föreslagen lydelse

hälsa och välfärd fattar träder i kraft tidigast två månader från att tjänsteproducenten fått del av beslutet.

10 §

Ersättning som beviljas producenter av skyddshemstjänster

För de kostnader som orsakas av produktionen av skyddshemstjänster beviljar Institutet för hälsa och välfärd ersättning av statens medel till tjänsteproducenter som valts i enlighet med 8 §. Ersättningen betalas i förskott inom ramen för det anslag som anvisas i statsbudgeten.

På ersättningen tillämpas utöver denna lag bestämmelserna i statsunderstödslagen (688/2001). Producenten av skyddshemstjänster betraktas då som mottagare av statsunderstöd och Institutet för hälsa och välfärd som statsbidragsmyndighet.

Producenten av skyddshemstjänster ska ordna bokföringen så att det är möjligt att tillförlitligt kontrollera hur ersättningen används.

Gällande lydelse

11 §

Redovisning för användning av ersättning, återbetalning av ersättning och ny utdelning

Varje producent av skyddshemstjänster ger årligen Institutet för hälsa och välfärd en redovisning om de kostnader som verkställandet av avtalet om tjänsteproduktion orsakat under det föregående finansåret. Redovisningen gäller användningen av den ersättning som i förskott delats ut av statens medel och dess överskridande eller ersättning som blivit oanvänd. I samband med redovisningen kan tjänsteproducenten samtidigt ansöka om komplettering av den ersättning som betalats ut i förskott.

Institutet för hälsa och välfärd kan dela ut återbetalade ersättningar till sådana tjänsteproducenter som har fått en för liten ersättning i förhållande till de verkliga kostnaderna. Social- och hälsovårdsministeriet beslutar om ny utdelning av den andel som inte delats ut.

Närmare bestämmelser om utbetalning av ersättning som delas ut av statens medel, om redovisningens innehåll och om grunderna för återbetalning och ny utdelning av ersättning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §

Allmän ledning, styrning och tillsyn

Social- och hälsovårdsministeriet svarar för den allmänna ledningen, styrningen och tillsynen av skyddshemsverksamhetens finansiering.

Institutet för hälsa och välfärd svarar för samordningen och styrningen av den riksomfattande skyddshemsverksamheten.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården samt regionförvaltningsverken övervakar skyddshemsverksamheten inom sitt verksamhetsområde. På tillsynen över skyddshemsverksamheten tillämpas i fråga om kommunalt producerad skyddshemsverksamhet 55 och 56 § i socialvårdslagen (710/1982) samt i fråga om privata producenter av socialtjänster lagen om privat so-

Föreslagen lydelse

11 §

Redovisning av användningen av ersättning samt återbetalning och ny utdelning av ersättning

Varje producent av skyddshemstjänster ska årligen för föregående finansår ge Institutet för hälsa och välfärd en redovisning av produktionen av skyddshemstjänster och kostnaderna för denna samt om användningen av den ersättning som avses i 10 §. Till redovisningen ska fogas bokslut, verksamhetsberättelse eller berättelse om verksamheten samt revisionsberättelse. Redovisningen kan också innehålla en ansökan om komplettering av den ersättning som betalats i förskott.

Om en del av den ersättning som erhållits blivit oanvänd, ska tjänsteproducenten återbetala den överskjutande delen till Institutet för hälsa och välfärd senast i samband med den årliga redovisning som avses i 1 mom.

Institutet för hälsa och välfärd kan dela ut återbetalade ersättningar till sådana tjänsteproducenter som har fått en för liten ersättning i förhållande till de verkliga kostnaderna.

Närmare bestämmelser om redovisningens innehåll och tidpunkt samt om förutsättningarna för återbetalning och ny utdelning av ersättning får utfärdas genom förordning av statsrådet.

12 §

Myndigheter

Social- och hälsovårdsministeriet svarar för den allmänna ledningen och styrningen av skyddshemsverksamheten.

Institutet för hälsa och välfärd svarar för styrningen, utvärderingen, utvecklingen och den riksomfattande samordningen av skyddshemsverksamheten.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården samt regionförvaltningsverken övervakar skyddshemsverksamheten inom sitt verksamhetsområde. På tillsynen över skyddshemsverksamheten tillämpas i fråga om skyddshemsverksamhet som produceras av en offentlig tjänsteproducent 55 och 56 § i socialvårdslagen (710/1982) samt i fråga om privata producenter av socialtjänster-

Gällande lydelse

cialservice.

13 §

Tillämpning av statsunderstödslagen

På ersättning som avses i 10 § tillämpas följande paragrafer i statsunderstödslagen (688/2001):

- 1) 14 § som gäller statsunderstödstagarens skyldighet att lämna uppgifter,
- 2) 15 § som gäller statsbidragsmyndighetens tillsynsuppgift,
- 3) 16 § som gäller granskningsrätt för statsbidragsmyndigheten och den som be- myndigats av eller bistår statsbidragsmyn- digheten,
- 4) 17 § som gäller utförande av granskning och skyldighet att bistå,
- 5) 18 § som gäller statsbidragsmyndighet- ens rätt att få handräckning,
- 6) 20 § som gäller återbetalning av statsun- derstöd,
- 7) 21 § som gäller skyldighet att återkräva statsunderstöd,
- 8) 22 § som gäller återkrav enligt prövning av statsunderstöd,
- 9) 25 § som gäller dröjsmålsränta,
- 10) 28 § som gäller tiden för återkrav av statsunderstöd,
- 11) 29 § 1 mom. som gäller preskription av rätten till utbetalning av ett beviljat statsun- derstöd,
- 12) 30 § som gäller kvittning av statsunder- stöd som ska återbetalas eller återkrävas,
- 13) 31 § som gäller statsbidragsmyndighet- ens rätt att få information från andra myndig- heter,
- 14) 32 § som gäller utlämnande av uppgif- ter, och
- 15) 34 § som gäller ändringssökande.

Som statsunderstödstagare enligt de be- stämmelser som nämns i 1 mom. betraktas i denna lag producenterna av skyddshems- tjänster och som statsbidragsmyndighet be- traktas social- och hälsovårdsministeriet.

Föreslagen lydelse

ter lagen om privat socialservice.

13 §

Ändringssökande

Vid sökande av ändring i ett beslut som av- ses i 8—11 § tillämpas 34 och 35 § i statsun- derstödslagen.